

van a hiba, de a mögéjük húzódo fasiszta valóságban. Nem a keresztényi, krisztusi keresztet kifogásoljuk, hanem annak az árnyékába bújtatott és csak kedvező pillanatra váró nyilat és horogot.

★

Mi egységet akarunk a közös célok elérésért, de a külön eszmék és érdekek elismerésével és tiszteletben tartásával. Csakis így, ilyen úton lehet egybeforrasztani kisebbségünket. És aki kijelenti: „... az egységet akarom, de az az egység csak az én mozgalmamat jelenti...” az valójában éket ver magyar és magyar közé; az nem demokrata — ha százszor is annak nevezi és nevezeti magát, hanem idegenből mintázott népellenes politikai eszmék fullajtárja.

Mi elismerjük minden ember jogát, hogy a maga módján keresse boldogulását, csak ez az út ne menjen a népérdekek rovására. Hajlandók vagyunk mindenkivel együtt dolgozni az összes közös nevezőjű célokért, ha csak egy érintkezési pontot is találunk. De minden erőnkkel és minden fölhasználható eszközzel harcolunk azok ellen, aki a maguk, vagy egy klikk érdekeit, egyéni kis céljait a nép, az egység fölébe helyezik. És különösen küzdünk a keresztényi jelszavak tisztje vértje mögé búvó, nemzetegységről prédikáló, parancsuralomról álmodozó népbolondítók ellen, mert bennük látjuk minden igaz, hites jószándékú akarás orgyilkosait.

Így követelik tőlünk Rákóczi, Kossuth, Petőfi és Ady szelleme, a magyar népi hagyományok. És a harchoz lendületet, végtelen kitartást ad a demokratikus népszabadságok minden akadályon át diadalmaskodó erejébe vetett, meg nem ingatható hitünk.

.....

Az utolsó kenyér

Hajnali négy órát kukorékoltak a kakasok. Duda István ásitozva mászott le rongyos vackáról. Meggyújtotta a füstös üvegű lámpát, melynek gyér világánál öt sápadt arcú, maszatos gyermeket lehetett látni. Mind az öt egy sorban feküdt a priccsen. Duda lassan magára szedte rongyait. Felesége szakadozott fejkendőjébe beletett egy félkilónyi kenyeret, meg két fej vöröshagymát.

— Pista, méz mán? — kérdezi a felesége.

— Megyek. — Azzal a hóna alá fogta a kenyeret és megindult. Kinyitotta az ajtót, még egyszer visszaneézett. Mondani akart valamit, de a szó torkán akadt. Meglátta, az öt sovány gyermeket, felesége kócos fejét és rozoga asztalon az utolsó kenyeret. Megfordult és csak annyit mondott: — Isten áldja. —

— Isten áldjon meg, — hallotta felesége vékony hangját

Kint hideg márciusi szél sivitott. Összébbhúzta magán rongyos kabátját. Elindult a város felé. Kint lakott a várostól egy dűllönyire, húsz vagy huszonöt munkatársával együtt, akiket kilökött ide a szegénység. Itt kaptak portát, építet-

tek rá egyszobás viskót, esetleg egy konyhát is mellé. De Dudának csak egyszobás lakása volt és abban laktak heten. Most az is eszébe jutott, hogy csak egyszobája van és az asztalon csak egy kenyere, az utolsó... Utolsó kenyere a nyári keresetből. És abból is elhozott egy félkilónyt, de csak félkilónyt, hogy elég legyen hetüknek szombatig. Igen, hétfőtől szombatig.

Most elmegy az urasághoz dolgozni. Ott már kezdődik a munka. Mindegy, ha nyolc, vagy tíz dinárt fizetnek is, de most dolgoznia kell. Mert ha az őrök úr azt mondja, hogy csak két dinárt ad, akkor is elmegy. Lassan a hídfőhöz ért. Még sötét volt, de már álltak ott vagy százan és még mindig jöttek. Az emberek közé furakodott. Így nem érte úgy a szél sem. Meg akarta hallgatni miről beszélgetnek. Megtudta, hogy tíz és tizenkét dinárt fizet az uraság, de legtöbbször csak tízet és van akinek csak kilencet. Voltak ott tizenkét — tizenhároméves gyerekek is. Azt mondták, hogy nekik csak öt—hat dinár a napszámuk. Egy ember mérgelődött, hogy ő sokkal több ganét széthordott, mint egy másik és csak tíz dinárt kapott, amaz meg tizenkettőt.

Egyszer csak elküldte valaki magát: — Jön az őrök úr! — Tényleg jött. Bőrkabátban és finom gyapjúkesztyű a kezén. Duda önkénytelenül végignézett magán és az őrök úron. Az ő kabátjáról lógott a rongy, dereka egy kötélrappal volt összeszorítva. Már a gombok sem akartak megülni rajta. Úgy nézett ki mint egy hazátlan csavargó.

Mindenki furakodni kezdett előre, mert hátha nem kell az a sok munkás. Egy, aki ott állt legelől már tíz lépésről levette a kalapját és nagy — jóreggelt — köszönt az őrök úrnak.

— Nézd a, de siet a esősz úr köszönni, mondta valaki a háta mögött.

Tehát az a esősz. Ismerte már az ilyeneket, mert esőszök csak durva emberek szoktak lenni. Ilyeneket az uraság kiválogat hogy hajtsák a munkásokat, mint a kutyákat egész nap. Kiabálnak és szidják őket, de ha az úr jön arrafelé, akkor hétrét görnyednek és úgy hízelegnek neki.

Most az őrök úr kiabálni kezd, hogy — hátra, hátra — és elkezdte lökdösmeni az embereket.

— Csak az jöjjön, aki a múlt héten is volt! — Kiabált az őrök úr: — egy, kettő, három.

— Te nem voltál, nem kellesz. — dühösködött — mondtam, hogy csak az jöjjön, aki a múlt héten is volt.

Duda gondolkozott odamenjen-e, vagy se. Egy pillanatra meghátrált, hátha megismeri az őrök, de aztán szeme előtt megjelent az öt gyerek és az a kenyér. Muszáj, csikorgatta fogát, mintha valami nehézet emelne. Ő is odafurakodott a sárba.

Az őrök meg csak tovább számolt: — Ötvenöt, ötvenhat, ötvenhét... Te a múlt héten nem voltál, — ordított Dudára.

— De voltam — hazudta Duda és úgy reszketett, mint a kocsonya.

— Nem voltál, hazudsz — kiabált rá a esősz is.

— Még hazudni mersz, te disznó! — bömbölte az őrök. — Különbem még úgy se kellesz!

Duda megrémült, majd hogy térdre nem esett és könyörgött:

Írnök úr legyen szíves fölvenni, öt gyerekelem éheznek.

— Menj innen, nem érek rá. Mondtam, hogy nem kellesz. Most csak azokat veszem föl, akik a nyáron is itt szoktak dolgozni. Mi közöm a gyerekeidhez.

Duda elódalgott. Tudta, hogy semmi se használ. Mi közöm a gyerekeidhez — zúgott a fejében. Igen, az írnök úrnak nincs öt gyereke, az írnök úr még nem látott öt sápadt arcú vézna gyermeket éhezni . . .

Nagy csapat ember indult meg hazafelé, a nyirkos penésszagú viskókba. Akik nem voltak a nyáron az uraságnál tizenöt দিনárért dolgozni.

Most mi lesz? — jutott eszébe Dudának. Otthon csak egy kenyér van és ha az is elfogy... Nem mert tovább erre gondolni. Vagy van más is, aki most szegte meg az utolsó kenyeret, vagy tán meg is ette? És lehorgasztott fejjel megindult hazafelé, erősen szorítva hóna alatt a félkilónyi kenyeret és a két fej vöröshagymát.

Ősz Szabó János

Gornji Breg

Vonatunk zörögve halad a Szentá—szubotícai vonalon. Útitársaim azt mondják, ez azért van, mert gyorsított-személyvonat. Beszélgetésünkhöz vagonunk kerekének nyikorgása adja meg az egyhangú ütemet. Mintha csak a vidék és a környezet hangulatát átvette volna. Egyforma barna táblák, egyforma fehér tanácsok, egyforma emberek, vontatott beszéd a vagonban, útitársaim álmos tekintete, akármerre nézek, nyomasztó egyhangúság uralkodik embereken és tájon.

Velem szemben egy subarás bácsi ül. Megkérdelem tőle, hova utazik?

Előbb akkurátusan végignézi rajtam és csak aztán felel:

— Én fiatal ur? Bogarasra. (E tisztelet félcipőmnek, nyakendőmnek és simára borotvált arcomnak szólt.)

— Én meg Felsőhegyre — mondom.

Az öreg kicsinylően néz rám.

— De ez nem áll meg ám csak Bogarason, vagy Zentán, s mindjárt hív is, hogy szálljak le Bogarason, majd ő útbaigazít Felsőhegy felé; el is kísér egy darabon.

Szerettem volna az öreggel Bogarasról elbeszélgetni, de mivel már alkonyodott, hát a városi közönség iránt különös előszere-tettel viseltető tanjai kuvaszokról szerzett tapasztalataim meg-másították elhatározásom és Szentáig utaztam.

Szentáról köves út visz Gornjibreg felé. Négy kilométer hosszú út ez a sínek mentén. Messziről már látszanak a domb körvonalai s a kiemelkedő templomtorony, mintha azt akarná elhíttetni a közeledővel, hogy falu fog a szeme előtt föltűnni. Pedig nem falu ez, hanem település. Egyike azon nyolc pusztának, amelyek Szentához tartoztak, s amelyek részben még ma is oda-tartoznak. Valamikor ez a vidék Szentá város szőlőskertje volt